

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
Дніпровський інститут

Затверджую:

Директор Дніпровського інституту

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

 Анатолій КРИВОНОС

“ 18 ” квітня 20 22 р.

Схвалено на засіданні

кафедри ПСИХОЛОГІЇ

Протокол № 8

Зав. кафедри Євген ШАНТИР

“ 12 ” квітня 20 22 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Спеціальності **053 «Психологія»**
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня **перший (бакалаврський) рівень**
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: **053 «Психологія»**
(шифр і назва освітньої програми)

Дніпро МАУП 2022

Розробник (-и) си­ла­бу­су навчальної дисципліни:

Самойленко Оксана Анатоліївна , доктор педагогічних наук , доктор кафедри психології

Викладач:

Самойленко Оксана Анатоліївна , доктор педагогічних наук, доктор кафедри психології

Си­ла­бу­с розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол від 02 вересня 2022р № 2

Завідувач кафедри *Шантур Євген Євгенійович* , к. мед. н. доцент кафедри психології _____

(підпис)

Керівник (гарант) освітньої програми *Канюка Галина Степанівна* – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

(підпис)

Си­ла­бу­с пере­ві­ре­но

. . 20 р.

Де­кан

(підпис)

Наталія КУЛІНЕНКО

Пролонговано:

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПІБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПІБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПІБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

Силабус курсу ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Назва курсу	Вікова психологія
Адреса викладання курсу	платформи ZOOM і MOODLE
Факультет та кафедра, за якою закріплена	кафедри психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 - соціальні та поведінкові науки 053 - психологія
Викладачі курсу	Лекції: <i>Самойленко Оксана Анатоліївна</i> , доктор педагогічних наук, Семінарсько-практичні: <i>Самойленко Оксана Анатоліївна</i> , доктор педагогічних наук, т, доцент кафедри психології
Консультації по курсу відбуваються	П'ятниця 13:30-14:30 год. Заочні консультації по електронній пошті у робочі дні з 10.00 до 18.00
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/department/psycholohiji
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання про вікову мінливість психіки людини. Це допоможе їм глибше зрозуміти особливості формування Я-концепції людини, її пізнавальної та емоційно-вольової сфери, з'ясувати питання, пов'язані зі становленням комунікативної діяльності людини тощо. Тому у курсі представлено основні теоретичні проблеми та практичні завдання вікової психології, труднощі у проведенні психологічних обстежень з особами різного віку та шляхи їхнього подолання, висвітлені ключові питання та теоретичні концепції онтогенезу психіки людини, подана психологічна характеристика різних вікових періодів, що необхідно для практичної роботи психолога з особами різного віку.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Вікова психологія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 053 - психологія для освітньо-професійної програми «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається у п'ятому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної дисципліни «Вікова психологія» є оволодіння основними поняттями вікової психології (психологічний вік, онтогенез, сенситивні періоди, нормативні вікові кризи, психологічне новоутворення вікового періоду тощо), психологічними особливостями різних вікових періодів людини для того, щоб бути компетентними у доборі щодо подолання вікових криз особистості з урахуванням вікових особливостей психіки. психологічних методів та методик, враховуючи вік людини; надавати практичні рекомендації
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. - К.: Кондор, 2011. 2. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. 2-е вид. - К., Академвидав, 2009.. 3. Токарева Н. М., Шамне А. В. Основи вікової психології: навчально- методичний посібник. - Кривий Ріг, 2013. 4. Ушакова І. М. Вікова психологія: курс лекцій. - Харків: НУЦЗУ, 2016. <p>Додаткова література:</p>

	<p>1 .Дзюба Т. М., Коваленко О. Г. Психологія дорослості з основами геронтопсихології / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2013.</p> <p>2 .Максименко С. Д. Основи генетичної психології. - К.: НППЦ Перспектива, 1998.</p> <p>3 .Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Вікова психологія. - К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2012.</p>
Тривалість курсу	120 год, 4 кредити
Обсяг курсу	44 годин аудиторних занять. З них 28 години лекцій, 16 години семінарсько- практичних занять та 76 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <ul style="list-style-type: none"> знати теоретичні підходи до онтогенезу психіки людини; психологічні особливості новонароджених, немовлят, дітей, підлітків, юнацтва, дорослих та людей похилого віку; суть вікових криз особистості та шляхи їхнього подолання; специфіку діагностичної та корекційної роботи з особами різного віку; вміти працювати з науковою літературою; вступати у наукові дискусії щодо вікової мінливості психіки людини; розрізняти вікові та індивідуальні особливості психіки; мати навички для удосконалення професійних умінь, потрібних для

	роботи психолога з дітьми, підлітками, юнаками, дорослими, людьми похилого віку.						
Ключові слова	Психологічний вік, сенситивний період, вікова криза, психологічні новоутворення, дитинство, дорослішання, дорослість, старість.						
Формат курсу	Очний						
	Проведення лекцій, семінарсько-практичних занять та консультації для кращого розуміння тем						
Теми	Тиж. / дата / год,-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін викона	шя
	1/4.09/ 15.05- 16.25	Тема 1. Вікова психологія як практична галузь знань. Місце вікової психології в системі психологічних знань. Об'єкт вікової психології, його специфіка. Предмет вікової психології.	лекція	Вьготский Л. С. Проблема возраста // Собр. соч. в 6 т. Т. 4. М.: Педагогика, 1984. С. 256-260. Головаха Е. И., Кроник А. А. Психологическое время личности. К.: Наукова думка. 1984. С. 31, 34 - 36, 41 -42, 45, 163- 186. Кудрявцев В. Т. Историзм в психологии развития: от принципа к проблеме. Психологический журнал. 1996. Т. 17. № 1. С. 5- 18. Максименко С. Д. Основи генетичної психології. К., 1998. С. 9- 17, 23 -24.	Пошук навчальної літератури 1 год	9.09	
	2/11.09/ 15.05- 16.25	Тема 2. Історія становлення вікової психології. Історичні витоки	лекція	Бюлер К. Очерк духовного развития ребенка. -М., 1936. Гезелл А. Педология раннего	Під гот. до сем.зан. Реферув.	16.09	

		вікової психології. Ідеї вікової мінливості психіки у працях чеських, французьких, англійських, російських, німецьких та українських вчених XVII - XVIII ст. Зародження вікової психології у XIX ст. Завершення формування вікової		возраста. -М.- Л., 1932. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. - К.: Радянська школа, 1989.-С. 476-485. Ярошевский М. Г. История психологии. - М.: Мысль, 1985. - С. 274-283.	наукової літератури		1 год	
		психології у XX ст.						
3/18.09/ 15.05 16.25	Тема 3. Особливості психологічного обстеження людей різного віку. Організаційні методи вікової психології. Труднощі у проведенні психологічних обстежень з досліджуваними різного віку та шляхи їх подолання.	лекція	Макименко С. Д. Наукова психологія і психологічна практика // Практична психологія та соціальна робота. - 2001. - № 9. - С. 2-6. Миллер С. Психология развития: методы исследования. СПб.: Питер, 2002. - С. 256-258, 276-277, 361. Каптерев П. Ф. О наблюдениях за детьми // Возрастная психология: Детство, отрочество, юность: Хрестоматия / Сост. и науч. Ред. В. С. Мухина, А. А. Хвостов. -М.: Академия, 2001. - С. 106-111. Корнілова В. В. Застосування проєктивних методів в дитячій психодіагностиці // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 9. - С. 2534.	Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури	23.09	2 год		
4/25.09/ 15.05 16.25	Тема 4. Онтогенез психіки людини: основні поняття. Ключові питання онтогенезу психіки людини. Умови, фактори та характер психічного розвитку. Природа людини як суб'єкта розвитку. Теорії онтогенезу психіки людини. Показники психічного розвитку людини. Основні тенденції та закономірності онтогенезу психіки людини. Поняття про сенситивні періоди та вікові кризи.	лекція	Эриксон Э. Г. Детство и общество. - СПб.: Ленато, АСТ, Фонд „Университетская книга”, 1996. Клименко В. В. Методологічний аналіз поняття „психічний розвиток” людини // Практична психологія та соціальна робота. - 2005. - № 7. - С. 1-7. Максименко С. Д. Онтогенез особистості // Практична психологія та соціальна робота. - 2006. - № 10. - С. 1-10. Малкина-Пых И. Х. Возрастные кризисы: Справочник практического психолога. - М.: Изд- во Эксмо, 2005. - 896 с.	Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури	30.09	1 год		
5/2.10/	Тема 4. Онтогенез	лекція	Рибалко В. В. С. Д.	Підгот. до	7.10			

	15.05 16.25	<p>психіки людини: основні поняття (продовження). Показники психічного розвитку людини. Основні тенденції та закономірності онтогенезу психіки людини. Поняття про сенситивні періоди та вікові кризи.</p>		<p>Максименко: генетико-психологічна теорія народження, зростання та існування особистості // Практична психологія та соціальна робота. - 2009. - № 3. - С. 1-5; № 4. - С. 26-33; № 5. - С.55-56. Фролов П. Д. Середовищні чинники розвитку особистості і суспільства в соціально-економічній сфері: час зміни парадигми // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 3. - С. 1721.</p>	змістового модуля 1 1 год	
	6/9.10/ 15.05 16.25	<p>Тема 5. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини. Періодизація на основі зовнішніх та внутрішніх критеріїв.</p>	лекція	<p>Выготский Л. С. Проблема возрастной периодизации детского развития // Собр. соч. в 6 томах. - Т. 4. - М.: Педагогика, 1984. - С. 244-256. Моргун В. Ф., Ткачева Н. Ю. Проблема периодизации развития личности в психологии. - М., 1981. Слободчиков В. И., Цукерман Г. А. Интегральная периодизация общего психического развития // Вопросы психологии. - 1996. - № 5.</p>	Підгот. до змістового модуля 1 1 год	16.10 -
	7/16.10/ 15.05 15.20 7/16.10/ 15.25 16.25	<p>Модуль 1 Тема 6. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному стані та новонародженого (0-1 місяць). Психічний розвиток дитини у пренатальному періоді та вплив на неї зовнішнього середовища. Криза новонародженого.</p>	лекція	<p>Біла І. М. Перцептогенезис у пренатальний період розвитку // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 7. - С. 4853. Романів О. П., Надь Б. Я. Перинатальний період як особливий етап становлення особливостей</p>	Підгот. до змістового модуля 1 Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури 2 год	21.10

		Розвиток чуттєвого пізнання та емоційної сфери на першому місяці життя. Довільна поведінка новонароджених і встановлення стосунків з батьками.		психічного здоров'я особистості // Україна. Здоров'я нації. - 2017. - № 3. (44). - С. 212215. Чумакова Г. Н., Сидоров П. И., Щукина Е. Г. Перинатальная психология. -СПб.: СпецЛит, 2015.			
8/23.10/ 15.05 16.25	Тема 7. Психологія немовлят (1 місяць - 2 роки). Розвиток сенсомоторики. Етапи розвитку мовлення. Емоційний розвиток немовлят. Спілкування немовлят з дорослими. Становлення Я-концепції немовлят. Криза першого року життя.	лекція	Бауэр Т. Психическое развитие младенца. - М.: Прогресс, 1979. Выготский Л. С. Младенческий возраст. Кризис первого года жизни // Собр. соч. в 6 т. - Т. 4. - М.: Педагогика, 1984. - С. 269-367. Исенина Е. И. Дословесный период развития речи у детей. - Саратов.: Изд-во Саратов. ун-та, 1986. Мухамедрахимов Р. Ж. Мать и младенец: психологическое взаимодействие. - СПб.: Изд-во С.-Петербург. Ун-та, 1999. Строганова Т. А., Орехова Е. В. Психофизиология индивидуальных различий в младенчестве: современное состояние проблемы // Вопросы психологии. - 1998. - № 1. - С. 125-145.	Підгот. до сем.зан.	28.10	2 год	Реферув. наукової літератури
9/30.10/ 15.05 16.25	Тема 8. Психологія раннього дитинства (2-6 років). Моторна та сенсорноперцептивна сфера дитини. Доопераціональна стадія розвитку мислення. Мовленнєвий розвиток. Пам'ять дитини. Емоційно - почуттєва сфера. Основні напрями розвитку Я-	лекція	Абраменкова В. В. Социальная психология детства: развитие отношений ребенка в детской субкультуре. - М.: Воронеж, 2000. Выготский Л. С. Раннее детство. Кризис трех лет. // Собр. соч. в 6 т. - Т. 4. - М.: Педагогика, 1984. - С. 340-375. Гурковська Т. Л. Система завдань з розвитку сприймання	Підгот. до сем.зан.	4.11	2 год	Реферув. наукової літератури

		концепції. Криза третього року життя.		дітей третього року життя // Практична психологія та соціальна робота. - 2001. - № 3. - С. 32-34. Кузнецов В. Н. Вопросы выявления нарушений развития психических функций в раннем детстве // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 2. - С. 39-47. Литвиненко І. С. Розмова з дитиною про смерть (криза втрати) // Практична психологія та соціальна робота. - 2009. - № 9. - С. 1-8.			
10/6.11/ 15.05 16.25	Тема 9. Психологія пізнього дитинства (6-12 років). Сенсорноперцептивна сфера дитини. Довільний та осмислений характер запам'ятовування. Доопераційно-нальне та конкретно-операційне мислення дитини. Формування почуттів. Взаємини з ровесниками і соціально компетентність. Розвиток соціального пізнання. Розвиток Я-концепції. Особливості самооцінки та характеру. Криза сьомого року життя.	лекція	Вьготский Л. С. Кризис семи лет // Собр. соч. в 6 т. - Т. 4. - М.: Педагогика, 1984. - С. 376-385. Захаров А. И. Как помочь нашим детям избавиться от страха. - СПб., 1995. Литвиненко І. С. Розмова з дитиною про смерть (криза втрати) // Практична психологія та соціальна робота. - 2009. - № 9. - С. 1-8. Максименко С. Д., Терлецька Л. Г., Главник О. П. Діагностика пам'яті дитини: загальні рекомендації щодо дослідження пам'яті // Практична психологія та соціальна робота. - 2014. - № 6. - С. 5258. Сіткар В. І. Соціогенез пустищів як форма субкультури дітей // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 2. - С. 1317. Шопіна М. О. Розвиток мислення дітей 5-9-ти років та підлітків // Практична психологія та	Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури 2 год	11.11 18.11		

				соціальна робота. - 2013. - № 9. - С. 6072. Шпрыголь Д. В., Федорченко О. А. Влияние латеральной терапии на внимание младших школьников // Практична психологія та соціальна робота. - 2014. - № 9. - С. 5457.			
11/13.11/ 15.05 15.20	Модуль 2						
11/13.11/ 15.25 16.25	Тема 10. Психологія підлітків (12-15 років). Самосвідомість підлітків. Криза 13го року життя. Підліток у соціальному середовищі.	лекція		Артемчук О. Г., Писаренко Н. О. Развитие довільного запом'ятовування у процесі формування текстової діяльності школярів підліткового віку // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 1. - С. 4952. Клименко Ю. О. Психологічні особливості розвитку часової компетентності в підлітків // Практична психологія та соціальна робота. - 2014. - № 11. - С. 1-7. Красновский В. Н. Структура самосознания в опыте социального пространства подростка // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 11. - С. 6872. Малкова Е. Е., Наумова А. А. Подростковый период формирования личности как фундаментальная проблема науки и практики // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 12. - С. 29-	3 год	Підгот. до змістового модуля 2	25.11

12/20.11/ 15.05 16.25	<p>Тема 10. Психологія підлітків (12-15 років) (продовження). Формування моральних принципів, цінностей та переконань. Емоційно-вольова сфера підлітків. Розвиток пізнавальних процесів.</p>	лекція	<p>37. Поліщук В. М. Симптомокомплекс переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 4. - С. 1-5. Райс Ф. Психологія подоросткового і юношеского возраста. - СПб.: Питер, 1999. Хабайлюк В. В. Особливості суперечливих стосунків між батьками та дітьми підліткового віку // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 3. - С. 3740. Эриксон Э. Отрочество // Возрастная психология: Детство, отрочество, юность: Хрестоматия / Сост. и науч. ред. В. С. Мухина, А. А. Хвостов. - М.: Академия, 2001. - С. 343-349. Яцурик А. О. Развитие креативности у подліткового віці // Практична психологія та соціальна робота. - 2014. - № 11. - С. 2332.</p>	Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури 2 год	25.11
13/27.11/ 15.05 16.25	<p>Тема 11. Психологія юнацтва (15-21 рік). Формування особистої ідентичності. Криза юнацького віку Соціальне середовище юнацтва. Переоцінка цінностей. Етика самостійно вироблених моральних принципів. Емоційно-вольова сфера. Пізнавальна сфера.</p>	лекція	<p>Виноградна О. В., Гриб І. А. Психологічні особливості феномену самотності в юнацькому віці // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 11. - С. 5-9. Климчук В. О., Горбунова В. В., Мойсієнко Я. В. Ставлення до смерті та проблема розвитку еґо-ідентичності в юнацькому віці // Практична психологія та соціальна робота. -</p>	Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури 2 год	2.12

				<p>2011. - № 5. - С. 13 - 17. Поліщук В. М. Криза 17 років як перехідний період від підліткового та юнацького віку (дівчата) // Практична психологія та соціальна робота. - 2011. - № 11. - С. 1620. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. - СПб.: Питер, 1999. Шебанова С. Г. Особенности субъективного благополучия молодежи // Практична психологія та соціальна робота. - 2010. - № 6. - 28-33. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. - М.: Прогресс, 1986.</p>			
14/4.12/ 15.05 16.25	<p>Тема 12. Психологія ранньої дорослості (21-40 років). Закономірності психічного розвитку в дорослому віці. Психологічні проблеми ранньої дорослості. Криза тридцяти років. Основні соціальні завдання ранньої дорослості. Теорія трансформації психології дорослої людини Р. Гулда. Стадії когнітивного розвитку у дорослості (за У. Шейо). Вікові особливості сенсорно-перцептивної сфери.</p>	лекція	<p>Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых. - М., 1972. Возрастные изменения памяти взрослых людей / Под ред. Я. И. Петрова, Ю. Н. Кулюткина. - Л., 1977. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. 9-е изд. - СПб.: Питер, 2004. - С. 595-597. Подгорецкая Н. А. Изучение приемов логического мышления взрослых. - М.: Изд-во Моск. унта, 1980. Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до всупу у дорослість // Практична психологія та соціальна робота. - 2012. - № 9. - С. 1-6.</p>	<p>Підгот. до сем.зан. Реферув. наукової літератури 1 год</p>	9.12		
15/11.12/ 15.05 16.25	<p>Тема 13. Психологія середньої</p>	лекція	<p>Возрастные изменения памяти взрослых людей / Под ред. Я. И.</p>	<p>Підгот. до сем.зан.</p>	16.12		

		<p>дорослості (40-60 років). Головні соціальні завдання у середній дорослості. Переоцінка життєвих цінностей. Криза середини життя та зрілого віку. Міжособові стосунки у середній дорослості. Когнітивні функції середини життя. Емоційна сфера у середній дорослості.</p> <p>Тема 14. Психологія пізньої дорослості (понад 60 років). Поняття про старіння та старість. Біологічні теорії старіння. Психологічні теорії старіння. Основні соціальні завдання та психологічні проблеми у похилому віці. Модель мудрості П. Балтеса. Когнітивний розвиток у похилому віці. Емоційно- мотиваційні зміни у пізній дорослості. Я-концепція у літньому віці. Психосоціальні конфлікти у пізній дорослості (Р. Пек). Криза пізньої дорослості: її зміст, суть та наслідки.</p>		<p>Петрова, Ю. Н. Кулоткина. - Л., 1977. Возрастные особенности психических функций взрослых в период зрелости (41-46 лет) / Отв. ред. Я. И. Петров. - М., 1984.</p> <p>Развитие психофизиологических функций взрослых людей (средняя зрелость) / Под ред. Б. Г. Ананьева, Е. И. Степановой. - М.: Педагогика, 1977.</p> <p>Холлис Дж. Перевал в середине жизни. Криза среднего возраста. - М.: Комто-Центр, 2008. - 202 с.</p> <p>Александрова М. Д. Проблемы социальной и психологической геронтологии. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1974.</p> <p>Бороздина Л. В., Молчанов О. Н. Особенности самооценки в позднем возрасте // Вестн. Моск. ун-та, 1988. Сер. 14. Психология. № 1. С. 23 - 40.</p> <p>Сонин М. Я., Дыскин А. А. Пожилой человек в семье и обществе. М.: Финансы и статистика, 1984.</p> <p>Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. - СПб.: Питер, 2002. - С. 13-33, 42-67.</p>	<p>Реферув. наукової літератури</p> <p>1 год</p>		
	16/18.12/15.05 15.20	Модуль 3			<p>Підгот. до змістового модуля 3</p> <p>2 год</p>	18.12	
	16/18.12/15.25-	Підсумкове заняття					

	16.25					
Підсумковий контроль, форма	іспит в кінці семестру на платформі MOODLE тестовий					
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з загальної психології, педагогічної психології, соціальної психології, достатніх для сприйняття категоріального апарату вікової психології.					
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, семінарсько-практичні заняття, дискусія					
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.					
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): максимальна кількість балів 24 • семінарські заняття: максимальна кількість балів 8 • практичні роботи: максимальна кількість балів 9 • самостійна робота: максимальна кількість балів 9 • іспит: максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p>					

Питання для самоконтролю:

1. Місце вікової психології в системі психологічної науки.
2. Співвідношення між віковою психологією та іншими галузями психології.
3. Об'єкт вікової психології та його специфіка.
4. Предмет сучасної вікової психології.
5. Поняття про вік людини; різновиди віку.
6. Структура віку: центральні та часткові новоутворення, центральна та бічна лінії розвитку.
7. Динаміка віку. Соціальна ситуація розвитку. Революційні, еволюційні та ситуативні зміни психіки.
8. Поняття про когорту.
9. Розділи вікової психології.
10. Основні теоретичні проблеми вікової психології.
11. Основні практичні завдання вікової психології.
12. Практичне значення вікової психології.
13. Історичні витоки вікової психології.
14. Ідеї вікової мінливості психіки в працях учених XVII - XVIII ст.
15. Історія розвитку вікової психології у XIX ст.
16. Оформлення та розвиток вікової психології у XX ст.
17. Розвиток вікової психології в Україні.
18. Поняття про педологію.
19. Організаційні методи вікової психології.
20. Труднощі у проведенні психологічних обстежень осіб різного віку та шляхи їх подолання.
21. Особливості проведення спостереження, експерименту, опитування та тестування з особами різного віку.
22. Ключові питання онтогенезу психіки людини.
23. Основні умови психічного розвитку людини.
24. Фактори психічного розвитку людини.
25. Характер психічного розвитку людини.
26. Природа людини як суб'єкта розвитку.
27. Біологічні теорії онтогенезу психіки людини: рекапітуляції, дозрівання, етологічна.
- 28 Теорії наочіння: соціального наочіння, соціально-когнітивна.

29. Когнітивні теорії онтогенезу психіки людини: генетичної епістемології, інформаційна, культурно-історичного розвитку^ психіки.
30. Психоаналітичні теорії онтогенезу психіки людини: психосексуальна, психосоціальна.
31. „Я” теорії онтогенезу психіки людини: гуманістична, смислових систем.
32. Екологічна теорії онтогенезу психіки людини.
33. Показники психічного розвитку.
34. Основні тенденції онтогенезу психіки людини.
35. Основні закономірності онтогенезу психіки людини.
36. Поняття про сенситивні та критичні періоди розвитку. Вікові кризи.
37. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини.
38. Критерії вікової періодизації психічного розвитку людини.
39. Періодизації на основі зовнішніх змін: календарна, біогенетична, біологічна, дентиції, педагогічна.
40. Періодизації на основі внутрішніх змін: когнітивних, психосексуальних, психосоціальних, психологічних новоутворень, провідного виду діяльності, соціальної ситуації розвитку.
41. Сучасна періодизація психічного розвитку людини.
42. Етапи розвитку дитини у пренатальному стані.
43. Вплив зовнішнього середовища на пренатальний стан дитини.
44. Криза новонародженого.
45. Період пристосування дитини до нових умов життя.
46. Фізичні стани новонародженого. Поняття про поліфазний та парадоксальний сон.
47. Вроджені фізіологічні та перцептивні механізми психічного розвитку і програми моторного розвитку новонароджених.
48. Розвиток чуттєвого пізнання новонароджених.
49. Розвиток емоційної сфери новонароджених.
50. Довільна поведінка новонароджених: феномени навчання, звикання та саморегуляції.
51. Встановлення стосунків між новонародженою дитиною та батьками. Явище бондінію.
52. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.
53. Розвиток чуттєвого пізнання немовлят.
54. Розвиток моторики немовлят.
55. Особливості пізнавальної сфери немовлят: пам'ять, уява, увага, мислення.
56. Умови раннього мовленнєвого розвитку дитини; етапи, види, тенденції.
57. Емоційний розвиток немовлят: етапи, вікові особливості.
58. Ігри немовлят, їх різновиди.
59. Спілкування немовлят з дорослими. Виникнення прихильності. Стадії реакції дитини на розлучення з матір'ю (за Дж. Боулбі).
60. Становлення Я-концепції немовлят. Формування фізичного Я-образу.
61. Криза першого року життя: симптоми, шляхи подолання.
62. Центральні психологічні новоутворення немовлячого періоду.
63. Моторні навички та уміння у ранньому дитинстві.
64. Особливості пізнавальної сфери у ранньому дитинстві: сприймання, пам'ять, уява, увага.
65. Доопераціональна стадія розвитку мислення у ранньому дитинстві. Феномени Піаже.
66. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Егоцентричне мовлення. Білінгвізм.
67. Страхи та тривоги у ранньому дитинстві; їхні причини та різновиди.
68. Засвоєння соціальних норм і правил поведінки у ранньому дитинстві. Агресія. Асертивна і просоціальна поведінка.
69. Гра у ранньому дитинстві: різновиди, способи, функції.
70. Становлення Я-концепції у ранньому дитинстві.
71. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
72. Центральне психологічне новоутворення раннього дитинства.
73. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери у пізньому дитинстві.
74. Особливості пам'яті, уяви та уваги у пізньому дитинстві.
75. Конкретно-операціональне мислення у пізньому дитинстві.
76. Особливості мовленнєвого розвитку у пізньому дитинстві.
77. Страхи та тривоги у пізньому дитинстві.
78. Взаємини з батьками і ровесниками у пізньому дитинстві.
79. Дитяча дружба: стадії розвитку, функції. Модель Р. Селмана.
80. Концепції морального розвитку дитини (за Ж. Піаже, Л. Кольбергом).
81. Розвиток Я-концепції у пізньому дитинстві.

82. Криза сьомого року життя: симптоми, шляхи подолання.
83. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства.
84. Загальні тенденції формування особистості підлітків.
85. Становлення Я-концепції підлітків.
86. Особливості самооцінки підлітків. Підлітковий егоцентризм.
87. Криза підліткового періоду}: симптоми, шляхи подолання.
88. Підлітки у соціальному середовищі: стосунки з батьками і ровесниками.
89. Особливості дружби та товаришування у підлітковому віці. Підліткові компанії.
90. Підліткова культура та субкультури.
91. Моральні принципи, цінності та переконання підлітків. Рівні морального розвитку (за Л. Кольбергом).
92. Емоційно-вольова сфера підлітків. Причини депресивних станів.
93. Пізнавальна сфера підлітків: сприймання, пам'ять, уява, увага.
94. Стадія формальних операцій розвитку мислення підлітків.
95. Центральне психологічне новоутворення підліткового віку.
96. Формування особистої ідентичності в юності. Статуси ідентичності (за Дж. Марсія).
97. Становлення Я-концепції вюноцькому віці.
98. Криза юнацького віку: симптоми, шляхи подолання.
99. Етика самостійно вироблених моральних принципів в юності. Рівні морального розвитку' (за Л. Кольбергом).
100. Соціальне середовище юнацтва. Спілкування з ровесниками та дорослими.
101. Емоційно-вольова сфера в юності. Дружба та кохання.
102. Пізнавальна сфера в юності: пам'ять, уява, увага, мислення.
103. Центральне психологічне новоутворення юнацького віку'.
104. Теорія трансформації психології дорослої людини Р. Гулда.
105. Основні соціальні завдання ранньої дорослості.
106. Стадії когнітивного розвитку' у дорослості (за У. Шейо).
107. Вікові особливості інтелекту, мислення, пам'яті, уваги у ранній дорослості.
108. Емоційні зміни у ранній період дорослості. Комплекс Іюни.
109. Переоцінка життєвих цінностей у середній дорослості.
110. Погляди Р. Пека на психосоціальний розвиток у середній дорослості.
111. Криза середини життя: симптоми, шляхи подолання.
112. Когнітивний розвиток у середній дорослості: пам'ять, увага, мислення. Інтелектуальні зміни.
113. Емоційна сфера у середній дорослості.
114. Соціально-психологічні зміни в похилому' віці.
115. Теорії старіння.
116. Когнітивний розвиток у похилому' віці: сенсорно-перцептивна сфера, пам'ять, увага. Згасання інтелекту.
117. Емоційно-вольові зміни у ПОХИЛОМУ' віці.
118. Стадії погодження з думкою про смерть.